

YHDENVERTAISUUS- JA TASA-ARVOLAUTAKUNTA/Täysistunto

Syrjintäoletama, koulutukseen pääsy, oletettu mielipide, yhdistys

Diaarinumero: 4X/2015

Antopäivä: XX.XX.2016

Hakija oli ilmoittautunut M ry:n järjestämään sarjakuvakouluttajan koulutukseen. Koulutuksen mainoksessa kehoitettiin kertomaan, jos ilmoittautujalla on jo ajatus ryhmistä, joiden kanssa voisi käyttää sarjakuvaa. Hakija oli ilmoittanut taustaryhmäkseen A ry:n

Hakija oli saanut samana päivänä M ry:ltä vahvistuksen koulutukseen hyväksymisestä. Yhdistys oli kuitenkin sen jälkeen ilmoittanut, ettei hakijaa voidakaan hyväksyä kurssille, koska hän oli ilmoittanut taustayhteisökseen A ry:n, jonka M ry oli selvittänyt vastustavan sukupuolineutraalia avioliittolakia, ja jonka kannattamat arvot täten olivat ristiriidassa M ry:n arvojen kanssa.

Hakija katsoi joutuneensa syrjityksi, kun häntä ei hyväksytty kaikille avoimeen yhdistyksen järjestämään koulutukseen.

M ry. ei ollut etukäteen ilmoittanut kurssille osallistumiseen erityisiä valintakriteerejä.

M ry:n säännöistä ei myöskään ilmene sellaista perustetta, jonka nojalla yhdistys olisi voinut katsoa hakijan tai hänen ilmoittamansa taustayhteisön edustamien arvojen olevan ristiriidassa sen omien arvojen kanssa. Kurssille osallistumisen edellytykseksi ei ollut asetettu sitoutumista yhdistyksen arvoihin.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi, ettei hakijan kurssille osallistumisessa ollut kyse järjestöyhteistyöstä. Hakijalta ei siten voitu evätä tällä perusteella mahdollisuutta osallistua kurssille.

Lautakunnan mukaan hakijan kurssille osallistumisen epääminen tämän oletetun mielipiteen perusteella ei ollut oikeasuhtainen keino, vaikka yhdistyksen tavoitetta edistää seksuaalivähemmistöjen oikeuksia voidaan sinänsä pitää hyväksyttävänä yhdenvertaisuusperiaatteen ja yleensä perus- ja ihmisoikeuksien valossa.

Lautakunta katsoi, ettei yhdistyksen menettelylle ollut yhdenvertaisuuslain 11 §:ssä tarkoitettuja oikeuttamisperusteita.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta päätti, että M ry on menetellyt yhdenvertaisuuslain syrjintäkiellon vastaisesti. Lautakunta kielsi yhdistystä jatkamasta tai uusimasta hakijaan tai kehenkään muuhun kohdistuvaa syrjintää.

(Lainvoimainen)

Asian tausta

Hakija oli 22.5.2015 ilmoittautunut M ry:n 13.6.2015 järjestämään sarjakuvakouluttajan koulutukseen. Koulutuksen mainoksessa kehoitettiin kertomaan, jos ilmoittautujalla on jo ajatus ryhmistä, joiden kanssa voisi käyttää sarjakuvaa. Hakija oli ilmoittautumisviestissä ilmoittanut taustaryhmäkseen A ry:n.

Hakija oli saanut samana päivänä yhdistykseltä vahvistuksen koulutukseen hyväksymisestä. Yhdistys oli kuitenkin 25.5.2015 ilmoittanut, ettei hakijaa voidakaan hyväksyä kurssille, koska hän oli ilmoittanut taustayhteisökseen A ry:n, jonka kannattamat arvot olivat ristiriidassa M ry:n arvojen kanssa.

M ry ei ollut etukäteen ilmoittanut kurssille osallistumiseen erityisiä valintakriteerejä.

Hakijan vaatimukset

Hakija on vaatinut, että yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta vahvistaa M ry:n rikkoneen yhdenvertaisuuslain syrjintäkieltoa ja kieltää yhdistystä jatkamasta syrjintää.

Hakijan perustelut

Hakija oli hakeutunut kurssille yksityishenkilönä, ei A ry:n edustajana. Kysymys ei ollut järjestöyhteistyöstä eikä kurssia edes ollut kohdistettu järjestöille. Hakija oli ilmoittanut A ry:n taustaryhmäkseen, ja kyse oli hänen alustavasta ajatuksestaan missä ryhmässä hän voisi kurssilla oppimaansa mahdollisesti soveltaa. Hän on yhdistyksen rivijäsen, eikä yhdistys ollut alun perin tietoinen, että hän oli ilmoittautunut kyseiselle kurssille.

Taustaryhmään vetoaminen on henkilöön liittyvä syy, joka ei oikeuta erilaiseen kohteluun.

Vastaajan vastaus

M ry on vaatinut, että hakemus hylätään.

Vastaajan perustelut

Syy hakijan osallistumisen epäämiseen oli ollut se, että hän oli halunnut osallistua kurssille A ry:n edustajana. M ry olisi joutunut toimimaan järjestöyhteistyössä A ry:n kanssa, jos se olisi hyväksynyt hakijan kurssille. M ry ei ihmisoikeusjärjestönä halua ryhtyä yhteistyöhön yhdistyksen kanssa, jonka toiminta on keskittynyt muun muassa sukupuolineutraalin avioliiton vastustamiseen. M ry:lle yhdenvertaisuus on tärkeä arvo, ja se on kokenut A ry:n arvojen olevan ristiriidassa sen arvojen kanssa.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto on hakijalle antamassaan vastauksessa katsonut, että M ry:llä oli ollut menettelylleen yhdenvertaisuuslain 11 §:n mukainen oikeuttamisperuste.

Esittelijän esitys

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, että M ry:n on menetellyt yhdenvertaisuuslain syrjintäkiellon vastaisesti. Lautakunta kieltää yhdistystä jatkamasta tai uusimasta hakiaan tai kehenkään muuhun kohdistuvaa syrjintää.

Perustelut

Yhdenvertaisuuslain soveltamisala

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 2 §:n 1 momentin mukaan lakia sovelletaan julkisessa ja yksityisessä toiminnassa. Lakia ei sen 2 §:n 2 momentin mukaan kuitenkaan sovelleta yksityis- eikä perhe-elämän piiriin kuuluvaan toimintaan

eikä uskonnonharjoitukseen. Näin ollen yhdenvertaisuuslain soveltamisala on yleinen, ellei laissa ole nimenomaisesti säädetty toisin. Yhdenvertaisuuslaissa ei ole rajattu yhdistystoimintaa tai yhdistysten järjestämää koulutusta lain soveltamisalan ulkopuolelle, joten asia kuuluu yhdenvertaisuuslain soveltamisalaan.

Syrjintäoletettaman syntyminen

Yhdenvertaisuuslain 8 §:n 1 momentin mukaan ketään ei saa syrjiä muun ohella seksuaalisen suuntautumisen, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen. Lain 10 §:n mukaan syrjintä on välitöntä, jos jotakuta kohdellaan henkilöön liittyvän syyn perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta on kohdeltu, kohdellaan tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa.

Yhdenvertaisuuslain 28 §:n mukaan vireillepanijan on syrjintää tai vastatoimia koskevaa asiaa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa käsiteltäessä esitettävä selvitystä seikoista, joihin vaatimus perustuu. Jos asiaa käsiteltäessä esitettyjen selvitysten perusteella voidaan olettaa syrjinnän tai vastatoimien kieltoa rikotun, vastapuolen on kumotakseen oletuksen osoitettava, että kieltoa ei ole rikottu.

Hakijaa ei ollut hyväksytty M ry:n järjestämälle kurssille, koska yhdistyksen mukaan hakijan taustaryhmäkseen ilmoittaman A ry:n arvot ovat ristiriidassa

M ry:n arvojen kanssa. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, että asiaa käsiteltäessä esitettyjen selvitysten perusteella voidaan olettaa syrjinnän kieltoa rikotun hakijan oletetun mielipiteen perusteella. Näin ollen asiassa on syntynyt syrjintäoletttama.

Syrjintäoletettaman kumoaminen

Yhdenvertaisuuslain 11 §:n 1 momentin mukaan erilainen kohtelu ei ole syrjintää, jos kohtelu perustuu lakiin ja sillä muutoin on hyväksyttävä tavoite ja keinot tavoitteen saavuttamiseksi ovat oikeasuhtaisia. Säännöksen 2 momentin mukaan erilainen kohtelu on kuitenkin oikeutettua siinäkin tapauksessa, että kohtelun oikeuttamisperusteista ei ole säädetty, jos kohtelulla on perus- ja ihmisoikeuksien kannalta hyväksyttävä tavoite ja keinot tavoitteen saavuttamiseksi ovat oikeasuhtaisia. Tätä säännöstä ei kuitenkaan sovelleta, kun kyse on muun muassa koulutuksen, mukaan lukien erikoistumis- ja uudelleen koulutuksen, tai ammatillisen ohjauksen saamisesta.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa, että asiassa ei kuitenkaan ole kyse yhdenvertaisuuslain 11 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetusta koulutuksen saamisesta. Sitä vastoin kysymys on lain esitöissä tarkoitettua yleishyödyllisen yhdistyksen säännöllisesti ammattimaiseen tapaan tarjoamasta koulutuksesta, joka rinnastetaan palvelujen tarjoamiseen yleisesti saataville (HE 19/2014 vp., s. 59-60). Asiaan on näin ollen sovellettava lain 11 §:n 2 momentissa tarkoitettua oikeuttamisperustetta ja arvioitava sitä, onko menettelylle perus- ja ihmisoikeuksien kannalta hyväksyttävä tavoite, ja ovatko keinot tavoitteen saavuttamiseksi oikeasuhtaisia.

M ry on ilmoittanut menettelynsä johtuneen siitä, että se ei halua ryhtyä yhteistyöhön järjestön kanssa, jonka arvot ovat ristiriidassa sen omien arvojen kanssa. A ry on M ry:n näkemyksen mukaan tällainen järjestö, koska se muun muassa vastustaa tasa-arvoista avioliittoa.

Suomen perustuslain (731/1999)13 §:n 2 momentissa turvattu yhdistymisvapaus suojaa muun ohella yhdistysautonomiää eli yhdistysten itsemääräämisoikeutta. Yhdistysten sisäinen itsemääräämisoikeus ja toimintavapaus on yhdistymisvapauden perusta. (HE 309/1993 vp s. 60.) Yhdistysautonomiään kuuluu yhdistysten oikeus vapaasti hyväksyä haluamansa säännöt. Yhdistyslain (503/1989) 8 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan yhdistyksen säännöissä on mainittava yhdistyksen tarkoitus ja toimintamuodot. M ry on päättänyt yhdistyslain mukaisesti säännöt, joista ilmenee yhdistyksen tarkoitus.

M ry:n 8.12.1997 rekisteröityjen sääntöjen 2 kohdan mukaan yhdistyksen tarkoitus on edistää eri kulttuurien sarjakuvien tunnetuksi tekemistä Suomessa, sarjakuvapiirtäjien kansainvälisten kontaktien lisääminen sekä edistää sarjakuvan hyötykäyttöä viestintämuotona kansainvälisyyskasvatuksessa, kehityshankkeissa ja kulttuurien välisessä kommunikoinnissa. Yhdistyksen säännöissä ei ole mainintaa ihmisoikeuksista tai yhdenvertaisuudesta taikka kannanottoa tai mainintaa suhtautumisesta seksuaaliseen suuntautumiseen tai sukupuolineutraaliin avioliittoon. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, ettei yhdistyksen säännöistä ilmene sellaista, jonka perusteella yhdistys voisi katsoa hakijan tai A ry:n arvojen olevan ristiriidassa sen arvojen kanssa.

Lisäksi hakija oli ilmoittanut hakeutuneensa kurssille yksityishenkilönä, mikä ilmenee jo siitä, että hän oli ilmoittautumisensa yhteydessä ilmoittanut A ry:n taustaryhmäkseen. Myöskään hakuilmoituksesta ei ilmennyt, että kurssille ilmoittauduttaisiin muutoin kuin henkilökohtaisesti yksityishenkilönä. Ilmoituksessa oli kehoitettu kertomaan ilmoittautumisen yhteydessä, jos kurssille hakijalla oli jo ajatus ryhmistä, joiden kanssa kurssille hakija voisi käyttää ruohonjuurisarjakuvaa. Ilmoituksessa ei ollut mainintaa järjestöyhteistyöstä. Näillä perustella yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, ettei kyse ollut järjestöyhteistyöstä.

Johtopäätöksinään lautakunta toteaa seuraavaa. M ry on kertonut haluavansa toiminnassaan edistää muun muassa seksuaalivähemmistön oikeuksia. Se oli tämän vuoksi päättänyt olla hyväksymättä järjestämälleen kurssille henkilöä, joka oli ilmoittanut taustayhteisökseen sukupuolineutraalia avioliittoa vastustavan A ry:n. Menettelynsä tavoitteeksi yhdistys on ilmoittanut halunsa välttää järjestöyhteistyötä sellaisen järjestön kanssa, jonka arvot ovat ristiriidassa sen omien arvojen kanssa.

Edellä on kuitenkin katsottu, että kyse ei ole ollut järjestöyhteistyöstä. Lisäksi on katsottu, että yhdistyksen säännöistä ei ilmene sellaista perustetta, jonka nojalla yhdistys olisi voinut katsoa hakijan tai hänen ilmoittamansa taustayhteisön edustamien arvojen olevan ristiriidassa sen omien arvojen kanssa. Edes kurssille osallistumisen edellytykseksi ei ollut asetettu sitoutumista yhdistyksen arvoihin. Menettelyn tavoitteen ei näistä syistä voida katsoa olevan hyväksyttävä.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa, että yhdistyksen ilmoittama tavoite edistää seksuaalivähemmistöjen oikeuksia on sinänsä yhdenvertaisuusperiaatteen valossa perus- ja ihmisoikeuksien kannalta hyväksyttävä. Hakijan kurssille osallistumisen epäämistä tämän oletetun mielipiteen perusteella ei kuitenkaan edellä lausutuista syistä voida pitää oikeasuhtaisena keinona tuon tavoitteen saavuttamiseksi.

Edellä lausutuilla perusteilla lautakunta katsoo, että yhdistyksen menettelylle ei ollut yhdenvertaisuuslain 11 §:ssä tarkoitettuja oikeuttamisperusteita, eikä yhdistys ole näin ollen kyennyt kumoamaan syntynyttä syrjintäolettaa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, että M ry. on menetellyt yhdenvertaisuuslain syrjintäkiellon vastaisesti. Lautakunta kieltää yhdistystä jatkamasta tai uusimasta hakiaan tai kehenkään muuhun kohdistuvaa syrjintää.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan päätös

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta päätti hyväksyä esittelijän esityksen lopputuleman varapuheenjohtaja Outi Anttilan ehdottamilla perusteluilla.

Lainkohdat

Laki yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnasta (1327/2014) 1 §, 7 §, 12 §

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) 2 § 1 momentti, 8 §, 10 §, 11 § 2 momentti, 18 § 1 momentti, 20 § 3 momentti, 21 § 2 momentti, 28 §

Hallintolaki (434/2003) 31 §

Yhdistyslaki (503/1989) 8 §:n 1 momentin 3 –kohta

Perustuslaki (731/1999) 6 §, 13 §:n 2 ja 3 momentti

Muutoksenhaku

Liitteenä.

Asian ovat päättäneet Tuomas Ojanen, Outi Anttila, Timo Harrikari, Riitta-Maija Jouttimäki, Juha Lavapuro, Katja Leppänen, Jukka Lindstedt, Pirkko Mahlamäki, Husein Muhammed, Sonya Walkila, Tiina-Liisa Autio, Anu-Tuija Lehto. Asian esittelijä Juhani Kortteinen.